

Биљешке

ИЗ ИЗВЈЕШТАЈА О РАДУ ИСТОРИСКОГ ИНСТИТУТА НРЦГ У 1959 Г.

У 1959 год. десиле су се у раду Историског института извјесне значајне промјене, које нас обавезују да опширније истакнемо неке његове проблеме. Те промјене су сљедеће: усклађивање рада Института са одредбама закона о организацији научног рада; именовање органа друштвеног управљања Института, сељење Института за Титоград; спајање Института са Историским архивом ЦК СКЦГ; кадровске промјене и повећање броја научног особља у Институту. Све је то условило битне измјене у организацији и начину рада Института...

Савјет Института. — Чим је Институт пресељен у Титоград, искрсао је низ горућих проблема које је требало рјешавати. Поред Управе Института, у свему томе врло значајну улогу одиграо је Савјет Института, јер није било ниједног озбиљнијег проблема у чијем рјешавању он није учествовао.

У току прошле године Савјет је одржао три сједнице. На првој од 26 фебруара 1958 године, поред осталог расправљало се и о молбама које су биле приспјеле по конкурс за попуну радних мјеста, затим су претресана и усвојена правила Института. Осим тога, расправљано је о низу текућих проблема. На другој сједници, која је одржана 12 априла 1959, утврђена је систематизација радних мјеста. На трећој сједници, 7 XI 1959, директор је поднио извјештај о раду Института, примљен је буџет Института за 1960, утврђен план издавачке дјелатности за 1960, рјешавано је о молбама приспјелим по конкурс за попуњавање радних мјеста и о низу других текућих питања.

Као што се види, Савјет је расправљао и рјешавао сва важнија питања из живота и рада Института. Овдје треба нагласити и потребу да Савјет, колико му је то могуће, води бригу не само о програму научног рада и организацији Института већ и о научном кадру који ради у овој установи, на пр.: о материјалним условима његова живота, који прије свега зависи од станбених прилика.

Постојећи Савјет је први савјет Историског института и њега је именовало Извршно вијеће. Састава је таквог да може успјешно рјешавати све проблеме који искрсну. Он је те проблеме, као што смо већ рекли, и у току прошле године пратио и рјешавао. Излажући их у даљем излагању, ми ћемо кроз то видјети донекле и саму активност Савјета Института.

Проблем кадрова. — Уочи спајања Историског института и Историског архива ЦК СКЦГ у Институту су радила само два научна радника, од којих је један био директор. Остало особље чинили су књижићар, рачуновођа, 2 дактилографа, курир и чистачица. У Историском архиву ЦК СКЦГ радила су два друга као архивисти, два као архивски помоћници и дактилограф. Наравно, с тим кадром Институт није могао извршити свој задатак, па је направљена нова систематизација која је предвиђала 11 раних мјеста за научне раднике. У исто вријеме био је расписан конкурс за попуну радних мјеста, и то за 2 научна сарадника и 4 асистента као и за друго административно особље. На конкурс се није јавио ниједан научни сарадник. За асистенте су конкурисала четири друга, и то два професора и два наставника.

На сједници Савјета Историског института од 26 II 1959 расправљано је о приспјелим молбама. Све четири молбе су ријешене повољно, с напоменом да кандидати—наставници то звање и даље задрже док дипломирају, с тим што им то треба омогућити. Али ови другови нијесу могли да одмах ступе на рад у Институту, јер су тада радили у школама. Један од њих се јавио на дужност у марту, а остала тројица 1 септембра. У октобру је примљен на рад као асистент још један друг, који је и раније радио у Историском архиву ЦК СКЦГ. Тако од 1 октобра у Институту ради девет научних радника — директор, један научни сарадник, један савјетник, четири асистента и два наставника.

Структура научних кадрова у Институту задовољава. То су претежно млађи људи, који имају амбиције и воље за научни рад, од којих су неки већ објавили своје научне радове. Они су се за сада, са становишта наших потреба и интереса, правилно оријентисали радећи на нашој најновијој историји, и то претежно политичкој. Тачније: предмет њиховог научног интересовања је историја Црне Горе од половине прошлог вијека до данас. Четворица од њих раде на периоду књаза, односно краља Николе, а петорица на периоду послје 1918 године.

Треба нагласити да је потребно пронаћи некога који познаје турски језик који би се бавио старијом историјом. Требало би пронаћи и неког правника, економисту и историчара умјетности, који би се бавили правном и привредном историјом и историјом умјетности.

Узимајући све то у обзир, Институту је потребно још неколико научних радника. Истина, ни тада Институт неће бити у стању да комплексно обради црногорску историју само са кадровима који раде у њему. Он ће и даље бити упућен на спољне сараднике, прије свега на чланове Института и друге научне раднике који живе у Црној Гори, па потом на оне који живе ван Црне Горе а баве се црногорском историјом. У том погледу је прилично већ и урађено, о чему ће бити ријечи касније. Осим научног, постоји и проблем стручног особља за рад у библиотеци и у архиву. Сада ту ради само један књижничар и један архивски помоћник. То није довољно да би се ове организационе јединице Института правилно развијале. Нужан је још један архивиста и један архивски помоћник, који би се посветили искључиво проблемима архивистике.

Успјешно рјешавање кадровских проблема нашег Института у многоме зависи од материјалних услова живота научних радника. Ту прије свега долази у обзир станбено питање. Са тог становишта услови наших научних радника врло су лоши. Од девет научних радника, колико их ради у Институту, седморица немају стана, а то умањује њихову радну способност. Постоји опасност да се и овај мали број научних радника развије, баш зато што нема стана..

Што се тиче осталих материјалних услова, прије свега плата и положајна плата, они се рјешавају у оквиру постојећих законских прописа. Савезни органи изучавају сада један стимулативнији платни систем за научне раднике.

Организациони проблеми. — Први и најважнији, који је у току прошле године требало ријешити, јесте организациони проблем који је проишао из спајања Историског института и Историског архива ЦК СКЦГ. Приликом спајања ове двије установе, нијесу били утврђени принципи на којима ће се то спајање извршити, осим што је у разговорима истакнуто да треба да у оквиру Института постоји једно одјељење за историју Партије које би обухватило и партиски архив. Што се пак тиче особља, поставило се питање да ли и даље да задржи статус архивских радника, или их превести на статус научних радника (наравно, оне који зато имају услова).

Овај и низ других организационих проблема рјешавани су кроз свакодневну праксу и кроз рад на изради правила Института, којих раније

није имао. Зато се одмах приступило њиховој изради. Нацрт правила је прво претресао и прихватио научно-стручни колектив Института на сједници 25 II 1959 год., а затим Савет Института на сједници од 26 II 1959 год. Нацрт је достављен надлежним органима на одобрење, али до краја 1959 год. није био одобрен. Но без обзира на то, Институт се организовао онако како је то правилима предложено. Досадашње искуство показало је да је таква организација добра. Тако данас у Институту постоје следеће организационе јединице: Одјељење за историју Црне Горе до 1918 год., Одјељење за историју радничког покрета и револуције, Одјељење за документацију, и Секретаријат Института. Правилима је предвиђено да одјељења имају одређен број отсјека. У Одјељењу за историју Црне Горе до 1918 раде четворица другова, од којих је један начелник Одјељења, а у Одјељењу за историју радничког покрета раде петорица, убрајајући ту и директора Института који руководи овим Одјељењем. У Одјељењу за документацију у коме постоји библиотека и два архива, од којих је један партиски, раде један књижничар и један архивски помоћник. Иако је партиски архив у саставу Одјељења за документацију, он је и смјештајем и кадровски одвојен од осталог архива и стоји под директним руководством Одјељења за историју радничког покрета и револуције (дакле, он организационо не улази у састав овог Одјељења), чије се особље више не бави архивистичким пословима већ научно-истраживачким радом. У вези са овим постоје извјесни проблеми, о којима ће касније бити више ријечи.

Раније су сви главни проблеми рјешавани на сједницама чланова Института. То није било у складу са Законом о организацији научног рада, па се у току прошле године мјесто и улога сједнице чланова Института битно измјенила. Оно што је раније рјешавано на тим сједницама сада се рјешава на сједницама Савјета Института, научно-стручног колектива (у који спадају чланови Института и научно-стручно особље које ради у Институту) и одјељења Института. Те су сједнице одржаване мање-више редовно у току прошле године.

Научни рад Института. — Рад Института у току прошле године може се подијелити на два периода, и то на први, до септембра мјесеца, и други период — од септембра до краја године.

Први период је прошао-протекао у организационом сређивању установе: селидба, смјештај, рад на систематизацији радних мјеста, ангажовање научног и другог особља, рад на правилима Института, утврђивање извјесног плана рада у Институту итд. Сви су ти послови мање-више благовремено и успјешно обављени. За овај период одјељења посебно нијесу функционисала, јер се научно особље окупило тек у септембру мјесецу.

У том периоду одржан је један састанак научно-стручног колектива (25 II 1959) на којем су донијети закључци у вези са планом рада Института и одређени основни задаци појединих одјељења. Тако су, поред осталих, истакнути сљедећи задаци:

Продужити и даље организовати рад на истраживању црногорских племена, Периоду књаза, односно краља Николе посветити посебну пажњу, а посебно међународним односима Црне Горе (односи српско-црногорски, руско-црногорски, италијанско-црногорски итд.).

У вези са периодом послје 1918 год. закључено је да се приступи обради појединих проблема као: Партија и избори, првомајске прославе, колективни уговори и штрајкови; демонстрације, прогони комуниста, развратак омладинског покрета итд. Предвиђено је и писање једне хронологије НОБ у Црној Гори, као и једне монографије о развиту народне власти.

За Одјељење документације је закључено да библиотека попуни празнине, прије свега да комплетира часописе и листове. Што се тиче архива, њега не треба проциривати. Ово, наравно, не важи за партиски архив, који треба и даље попуњавати, јер је сада Историски институт једина

установа која прибира ову грађу. Зато је одлучено да се и даље ради на прибирању грађе из Црне Горе и на фотокопирању одређених докумената из Архива ЦК СКЈ, Архива ФНРЈ, Војно-историског института итд. Закључено је да се приступи изради потребне библиографије и картотеке.

У вези са Историским записима прихваћен је предлог да часопис излази четири пута годишње, а не једанпут, како је то било ранијих година.

Овакву оријентацију потврдио је и Савјет Института на својој сједници од 26 II 1959 год., па се рад установе у протеклој години одвијао у оквирима горе изложених задатака.

Када су се у септембру мјесецу окупили сви другови који су примљени на рад у Институту, одржан је 23 IX 1959 године састанак научно-стручног колектива (оних другова који су на раду у Институту), на коме је детаљно претресан план рада Института, па су у вези са тим прецизирани задаци појединих одјељења како колективног тако и индивидуалног рада. Осим тога, утврђен је план стручног и идеолошког уздизања научног кадра који ради у Институту. Тај план се састоји у одржавању разних предавања, научних саопштења и дискусија.

На бази тога плана одвијала се активност одјељења за посљедња три мјесеца прошле године. У вези са тим, одјељења су одржала низ посебних састанака на којима су даље разрадила план и утврдила конкретна задужења и принципе рада. Ево како се одвијала та активност:

1) Одјељење за историју Црне Горе до 1918 год. — Основни задатак овог Одјељења је за сада обрада црногорске историје за вријеме књаза, односно краља Николе. Прво се приступило изради библиографије овог периода. До сада је у том погледу учињено следеће:

а) Израђена је библиографија — картотека књига из фондова библиотеке у Црној Гори. У ту сврху су коришћене библиографије Централне народне библиотеке у Цетињу (пет свесака), Преглед штампарско-издавачке дјелатности у Црној Гори 1494—1954, библиографије П. Шоћа, М. Драгојевића и др.

б) Израђена је библиографија чланака који се односе на овај период црногорске историје из часописа.

в) Сада се даље ради на библиографији чланака из других часописа. Када то буде готово, радиће се библиографија из листова и, на крају, предметни каталог.

Другови у овом Одјељењу, поред колективног рада на библиографији, добиће и индивидуалне задатке, на којима су радили и даље за индивидуални задаци су одређивани по линији и у оквиру општег задатка Одјељења. Њихово остварење треба да припреми једну cjеловиту и синтетичку обраду периода књаза, односно краља Николе. Сарадници Одјељења ће објавити двије монографије, неколико чланака и приказа.

II. Одјељење за историју радничког покрета и револуције. — У Одјељењу ради пет другова. Као први задатак, чијем су рјешењу колективно приступили, јесте рад на библиографији свих радова који су објављени у ФНРЈ на тему историје радничког покрета, Партије и револуције у Црној Гори. У току прошле године тај је посао обављен за период 1951—1958 год. Даљи задатак је рад на библиографији 1945—1951 год. Други колективни задатак Одјељења је рад на хронологији НОБ Црна Горе, коме се приступило крајем прошле године. У току прошле године обрађено је неколико стотина јединица за период 1941—1942.

Чланови Одјељења су, поред овога радили и индивидуално. У прошлој години сарадници су објавили низ прилога и приказа из наше најновије историје.

Институт је посветио пуну пажњу стручном и идеолошком уздизању сарадника, па се од почетка децембра приступило остварењу плана предавања и научних саопштења која су читана сваке сријезде. Тако су у децембру мјесецу одржана четири предавања и научна саопштења. И

саопштења и предавања су била праћена живом и обимном дискусијом. Ауторима су даване примједбе и сугестије, које ће им бити од користи у даљој обради односних проблема, а слушаоци су употпуњавали своја знања о појединим проблемима црногорске историје. Тако се постепено уводи корисна пракса: сваки научни рад пролази кроз дискусију научно-стручног колектива.

Да би се асистенти што боље оспособили за научни рад, стављено им је у задатак да приступе учењу по једног од страног језика, у чему ће их Институт помоћи.

Остваривана је стална контрола над радом научних радника, поред осталог и на тај начин што су други подносили опширне писмене извјештаје о својој научно-истраживачкој активности у појединим архивима, као и редовне тромјесечне извјештаје у којима су излагали сву активност за протекло тромјесечје.

Извјештаји о научно-истраживачком раду редовно су читани на састанцима научно-стручног колектива, па се о њима дискутовало. То се показало корисно, јер су се други на тај начин упознавали са архивским фондovima и могућностима које они пружају за научни рад.

Ваља напоменути да су у овој јубиларној години 40-годишњице наше Партије научни радници из Института испољили велику активност и пружили значајнију помоћ организовању и извођењу прославе. Они су у току читаве године писали чланке у нашој штампи на теме из историје Партије. Други из Института су држали предавања на семинару Историјачара Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе у Херцеговном, који је био посвећен историји Партије. Осим тога, одржали су низ предавања и на народном универзитету и у радничким колективима. На годишњој скупштини Историјског друштва Црне Горе, која је била посвећена историји Партије, читали су своје радове три члана Института: Д. Вујовић, Љ. Анђелић и Р. Пајовић.

Осим већ споменутог, други из Института су и на друге начине узели учешћа у извођењу и организовању прославе, ангажовани су на организовању и аранжирању разних изложби итд.

Као значајан допринос Института овој прослави треба истаћи и то што се уочи главне прославе појавио јубиларни број „Историјских записа“, у коме су на 320 страница били обрађени разни догађаји из историје наше Партије.

Када је ријеч о задацима Института и о њиховом остваривању, треба нагласити да све те задатке он не може ријешити само с научним кадром који у њему ради. Зато се Институт у прошлој години повезивао и ослањао на снаге ван Института. Тако је на пр. било у вези са радом на изучавању црногорских племена. Да би се приступило рјешавању овог задатка, Институт је претресао могућност и начин даљег рада на приближању грађе о овом проблему у Которском архиву. Тако је један научни радник током читаве прошле године радио на овом послу. Слично је предузето и у Дубровачком архиву. Директор овог архива је обећао да ће он лично, као почетак, написати један општи преглед грађе која се односи на црногорска племена и Црну Гору уопште.

Осим тога, Институт је ступио у контакт с извјесним бројем научних радника који се баве проблемом црногорских племена и уопште историјом Црне Горе од XV вијека па даље. Као резултат те сарадње, појавио се један број „Историјских записа“ који је био посвећен искључиво проблематици црногорске историје XVI и XVII вијека. Поред тога, један научник (Бранислав Ђурђев) борио је у Црној Гори ради изучавања проблема настанка црногорских племена. Институт му је пружио помоћ у томе раду. Један дио резултата тих истраживања већ је достављен Историјском институту НРЦГ, што ће бити објављено у првој свесци „Историјских записа“ за 1960 годину.

У протеклом периоду Институт се трудио да оствари контакт и сарадњу и са многим другим историчарима који се баве црногорском историјом. У томе је врло значајну улогу одиграо и наш часопис „Историски записи“. Тако је сада са Институтом повезано неколико историчара марксиста који се баве црногорском историјом, а који раније, из ових или оних разлога, нијесу сарађивали са Институтом и његовим органом. То је свакако један од значајних успјеха нашег прошлогодишњег рада. Сада се пружају веће могућности планирања и остваривања научних планова.

III. Успјешно и благовремено извршење задатака Института у многоме зависи од рада Одјељења за документацију. Као што је напоменуто, ово Одјељење обухвата библиотеку и два архива. Сада у њему ради један књижничар, који се стара о библиотеци и ранијем архиву Историског института, и један архивски помоћник који ради у партиском архиву. Са кадровима у овом Одјељењу слабо се стоји. Раније су ту радила још два друга — начелник Одјељења и један архивски помоћник, али су они напустили те послове. Због тога Одјељење није било у стању да обави све оне послове који су били нужни. У току прошле године знатно је погуњен књижни фонд, јер је сачињен преглед постојећег фонда, па је закључено да библиотека не располаже низом значајних књига, те је у току прошле године набављено 1.600 примјерака. Тако библиотека сада располаже са 12.755 књига (примјерака има знатно више, јер од неких књига постоје по два и више примјерака), затим 363 назива часописа и 98 назива новина. Осим књига, редовно су набављани и часописи.

Бивши архив Историског института има два дијела. Један дио има 475 фасцикли разне величине и садржине. То су dobrим дијелом личне архиве појединих црногорских политичара, мемоарска грађа и исписи из разних архива. Други дио чини архива црногорске емигрантске владе, која има 128 фасцикла. Ове архиве су несређене и необрађене. На састанку научно-стручног колектива, у септембру прошле године, детаљно је расправљано о овом архиву и утврђени су принципи на којима би га требало средити, али усљед недостатка кадрова — томе се није могло и приступити.

Партиски архив је издвојен и потпуно сређен по утврђеним принципима. Он је у току прошле године надопуњаван. Тако је набављен 181 нови докуменат, од којих су 123 фотокопије које су снимили поједини другови приликом свог научног рада у Београду у Војно-историском институту, у Архиву града Београда, у Архиву ЦК СКЈ и у Државном архиву ФНРЈ. Осим тога, у бившем архиву Историског института било је много докумената који су се односили на историју Партије и Револуције. Ти су документи пребачени у партиски архив. Тако је у току прошле године обрађено 600 ових докумената. Тај је посао још у току. С обзиром на обавезе које је Историски институт преузео спајањем са Историским архивом ЦК СКЦП, нужно је и даље радити на прикупљању грађе за историју Партије и револуције, јер то не ради ниједна друга установа у Републици. Још увијек на терену постоји доста грађе коју треба прибрати и сачувати. Осим тога, много више треба посветити пажње мемоарској грађи учесника у догађајима из живота Партије и револуције. Основни услов за изучавање историје Партије јесте развитак наше архивистичко-документаристичке службе. Тек када се rijeше ови проблеми, моћи ћемо свестраније да приступимо обради историје Партије и револуције. Због тога, ако бисмо се оријентисали искључиво на научно-истраживачки рад, изложили бисмо се опасности да наша активност поприми карактер површноности и импровизације. Ми смо свјedoци како су извјесне погрешне тврдње из историје наше Партије, донесене на брзину и без довољно документације, већ ушле у нашу историчку науку и имаћемо муке да их одатле истјерамо. Због тога ће се Одјељење за историју радничког покрета морати више ангажовати на рјешавању баш тих архивистичко-документаристичких проблема: на прикупљању грађе, на анкетирању

људи, на сређивању грађе итд. У овом погледу је необично важна сарадња Института, односно његовог Одјељења за историју радничког покрета, са сличним установама у другим републикама, јер постоји низ задатака које је могуће ријешити једино заједничким снагама.

Осим другова из Института, у библиотеци и архиву наше установе у току прошле године радило је 35 научних радника, професора и др. За потребе Војно-историског института микрофилмован је већи број докумената, а за потребе Историског архива Обласног комитета СК за Космет преписан је такође већи број докумената.

Издавачка дјелатност Института — У току прошле године издавачка дјелатност није била богата. То је посљедица организованих финансиских средстава. Појавиле су се три свеске Историских записа и историска карта средњовјековне Зете од др Гавра Шкриванића. Уз карту је требало да се појави и регистар, али он, иако је на вријеме дат у штампу, није изишао у току прошле године. Дата је у штампу и студија др Жара Булајића: „Аграрни односи у Црној Гори 1878 — 1912“. Ова књига је требало да изиђе у току прошле године, али штампарија (Графички завод) није извршила своју уговорену обавезу па ће књига изићи тек почетком 1960.

Када је ријеч о издањима, треба напоменути да комерцијална служба Института не функционише добро. Зато се његова издања слабо растурају. Иако Институту није циљ неки комерцијални ефекат, он се убудуће мора јаче ангажовати, како би се његова издања више растурала.

У току прошле године Институту су понуђени или најављени неки радови, па је Савјет Института на својој сједници од 7 XI 1959 утврдио један оквирни план издавачке дјелатности за 1960 год., чије ће остварење зависити од финансијских и других могућности Института. Тим планом су предвиђени сљедећи радови:

- 1) Вококторска сликарска школа XVIII и XIX в. (примљено),
- 2) Историја рибарства и поморства Црне Горе (примљено),
- 3) Уједињење Црне Горе и Србије,
- 4) Црногорске финансије у доба књаза, односно краља Николе,
- 5) Хронологије НОВ у Црној Гори,
- 6) Наследно право у Црној Гори,
- 7) Грађа о активности Централне комисије у Боки 1813—1914,
- 8) Једна књига грађе из руских архива,
- 9) Четири свеске Историских записа.

Књиге које нијесу још прихваћене биће предате у штампу тек пошто прођу кроз уобичајени поступак око примања књиге. Уколико се у току 1960 год. појави неки важан рукопис који није предвиђен овим планом, он ће бити расмотрен и, ако то буде потребно, добиће приоритет приликом штампања. **Историски записи**. — У току прошле године појавила су се четири броја часописа, од којих 3 и 4 као двоброј, и то из финансиских разлога. Кад се узме у обзир да су „Историски записи“ посљедњих година излазили једанпут годишње, и то нередовно, онда је у току прошле године постигнут значајан успјех. Сама та чињеница допринијела је да се интересовање за часопис и код сарадника и код публике повећа. Откупљен је знатан број сарадника, па ће захваљујући томе часопис моћи убудуће излазити редовно четири пута годишње. Редовно излажење часописа много ће помоћи младим научним радницима у Институту, јер ће имати гдје да објављују своје радове, што ће допринијети њиховој афирмацији. У том погледу он је још у току прошле године одиграо значајну улогу. Као што је речено, тада су изишле три свеске часописа. С обзиром на 40-годишњицу Партије, Редакција је нашла за потребно да читав број 1 часописа посвети историји Партије. На 320 страница часописа објављен је низ чланака који третирају проблеме почев од радничког покрета у старој Црној Гори па до НОВ-а. Редакција је нашла

за сходно да и бр. 2 часописа посвети једној те истој проблематици, наиме: историји Црне Горе XVI и XVII в. На то се Редакција одлучила из два разлога: 1) да на тај начин потстакне изучавање црногорских племена и положај Црне Горе у XVI и XVII в., и 2) да пружи допринос дискусији о нашој историји XVI—XVIII вијека, о чему ће се расправљати на скупу југословенских историчара који ће се одржати упрочеће 1960 год. на Цетињу. Трећи и четврти број часописа је мјешовит, а обухвата проблематику од нашег раног Средњег вијека па до НОБ-а. У току прошле године Редакција је имала правилан став према сарадницима: поштовала је свачије мишљење и дозвољавала дискусију, водећи строго рачуна да се она не претвори у личну полемику и обрачун већ да остане на нужном научном нивоу.

Редакција часописа је колективно радила. Сви њени чланови читали су скоро све прилоге, па се на састанцима о њима појединачно расправљало. Такав метод, додуше, мало и успорава рад, али је у сваком случају користан и оправдан.

Часопис се штампа у 1.200 примјерака. У току прошле године извршена је ревизија претплатника, па их је 311 отпало. Радило се на проширењу њиховог круга, па сад часопис прима 191 нови претплатник, од којих су 155 лични, а 36 школе. Данас се часопис растура у 640 примјерака. Постоје могућности да се тај број повећа, с озиром на чешће излажење часописа, а и јефтину цијену (годишња претплата износи 600 дина). О томе треба да поведе нешто већу бригу администрација Института. Часопис ће у току 1960 год. редовно излазити, и то у марту, јуну, септембру и децембру мјесецу. Програм научно-истраживачког рада. — Историски институт није имао један детаљно разређен перспективни план научно-истраживачког рада. Због тога се пред њим у току прошле године појавио задатак да такав план изради, јер се без њега не би могао правилно одвијати научни рад и проблеми би се рјешавали од случаја до случаја. Кроз дискусије на састанцима научно-стручног колектива и Савета Института дати су основни оквири даљег научног рада и истакнуте извјесне крупније теме на којима треба радити. Тиме су ударани темељи да у току 1960 године направимо један добро разрађен перспективни план и програм научног рада. Истина, у томе ћемо бити ограничени недовољношћу кадровских снага које ће имати да остваре тај план. Али те снаге ми морамо тражити и ван Института. То су прије свега чланови Института и други научни радници који живе у Црној Гори. Управа Института прати њихов научни рад и труди се да га усклади са планом Историског института.

Осим тога, мора се рачунати и на многе историчаре који живе ван Црне Горе, а баве се црногорском историјом. И њихов рад треба што је могуће више ускладити са плановима Историског института, јер они могу много помоћи да се ти планови остваре. Са неким од њих се још у току прошле године ступили у контакт, па су изјавили спремност за уску сарадњу са Институтом.

Узимајући све то у обзир, можемо се надати да ће се наћи снаге које ће остварити основне задатке који буду истакнути у перспективном плану научног рада нашег Института.

Речено је да су у току прошле године дати основни оквири и смјернице научног рада. Они су прије свега оријентисани на изучавање новије и најновије историје, тј. периода од половине прошлог вијека па до данас. Тај период је најмање обрађен у нашој историографији, а његова обрада је од прворазредног значаја за правилно васпитање наших људи и за даљи развитак наше социјалистичке заједнице. Из те области је својремено на брзину био направљен један списак проблема на којима треба радити. Ево неких од тих тема:

— Друштено-економски односи у Црној Гори за вријеме владавине књаза, односно краља Николе,

- Црногорске финансије,
- Друштвено-политичко уређење (механизам органа власти, судства итд.),
- Политичке борбе у Црној Гори (посебно почетком XX вијека),
- Спољнополитички односи (са Србијом, Италијом, Француском, Русијом, Аустро-угарском и др.),
- Историја поморства и рибарства Црне Горе,
- Црна Гора 1860—1918 (једна опсежна историја овог периода),
- Историја КП Црне Горе (прије тога планирана је обрада низа мањих тема, као: Народни фронт, Омладина итд.),
- Грађанске политичке странке у Црној Гори,
- Црногорска федералистичка странка,
- Црногорски национални покрет,
- Хронологије НОВ у Црној Гори,
- Историја народне власти у Црној Гори.

Оваква оријентација нашег Института показала се правилна. То је потврдио и нацрт програма научно-истраживачког рада друштвених наука који је крајем прошле године израдио Савезни савјет за научни рад.

Ако се упореде наше планске смјернице и задаци са тематским подручјима која је утврдио Савезни савјет за научни рад, видјеће се да се они поклапају. Због тога нама неће бити тешко да своје обавезе испуњимо и да наш план рада ускладимо са смјерницама које је истакао Савезни савјет за научни рад, јер се оквири нашег плана, иако раније израђени, базирају на ономе што је утврдио Савезни савјет за научни рад. Поред проблема који су истакнути, сматрамо да би требало посветити пуну пажњу, приликом стварања плана, и програму издавања грађе. Такође би се ваљало позабавити албанологијом, која је за нас у Црној Гори од посебног интересовања.

Остаје нам још да утврдимо детаље плана и да пронађемо његове конкретне извршиоце. У том смислу претстоји озбиљан и студиозни посао у 1960 години. Буџет Института. — Прошлогодишњи буџет Института је изгледао овако:

1) Лични расходи	4,230.000 динара
2) Материјални расходи	1,250.000 динара
3) Функционални расходи	3,910.000 динара
Укупно	9,390,000 динара

Овај је буџет скоро у потпуности остварен. Остало је неутрошено 40.669 дин., и то углавном са ставке „хонорари“.

Средства одобрена буџетом нијесу била довољна, па су у току године отворена неколика акредитива. То су два акредитива за издавачку дјелатност, први од 1,500.000 и други 1,400.000 дин. Свота од 3,000.000, која је у буџету била превиђена за издавачку дјелатност, није била довољна, па су тражена допунска средства. Овдје треба нагласити да смо од стране Извршног вијећа наишли на пуно разумијевања, што се види из напријед наведене чињенице да нам је за издавачку дјелатност накнадно одобрено 2,900.000 динара. Осим овога, отворена су и два акредитива за плате у износу од 3,096.000. Према томе, накнадно добијена средства износе укупно 5,596.000 динара. Тако је Институт у току прошле године утрошио редовних и ванредних средстава 15,345.331 дин. Администрација Института. — Администрација, односно секретаријат Института је у току протекле године углавном обавио свој посао. Он је био попуњен потребним особљем. Постав-

љени су секретар Института и један службеник за материјално пословање и дистрибуцију књига. Осим њих, у секретаријату ради један рачунски службеник, двије дактилографкиње и курир. Али секретар је ускоро отишао на дуже боловање, као и једна дактилографкиња, тако да је остала на раду само једна дактилографкиња почетница. Наравно, све је то отежавало посао секретаријата, али су ипак сви послови обављени на вријеме, а тих је послова у току прошле године било прилично. Највише се запињало на дистрибуцији књига, — тј. на ширењу издања Историског института. Томе ће се свакако у идућој години морати посветити много већа брига. Истина, издања Историског института нијесу много комерцијална, али би се уз бољу организацију могло много више постићи него што је до сада урађено.

Као што је то донекле и овај извјештај показао, протекла година била је пуна активности. Кроз то је стечено драгоцјено искуство, које ће омогућити да у наредној и сљедећих година Институт постигне још значајније резултате. Морамо нагласити да ће то зависити не само од Института већ и од многих друштвених и државних фактора, који су заинтересовани за његов рад.